Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
MELCHIORA WATHELETA
od 26. svibnja 2016.[1]

Predmet C-294/15

Edyta Mikołajczyk
protiv
Marie Louise Czarnecke,
Stefana Czarneckog

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Sąd Apelacyjny w Warszawie (žalbeni sud u Varšavi, Poljska))

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Nadležnost, priznavanje i izvršenje sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Članak 1. stavak 1. točka (a) – Materijalno područje primjene – Zahtjev za poništaj braka koji je podnijela treća osoba nakon smrti jednog od bračnih drugova – Članak 3. stavak 1. – Nadležnost sudova države članice boravišta stranke koja pokreće postupak za odlučivanje o takvom zahtjevu“

I – **Uvod**

1. Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 1. stavka 1. točke (a) i stavka 3. i članka 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. [2201]/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000[2] (u daljnjem tekstu: Uredba br. 2201/2003).

2. Konkretno, navedeni zahtjev odnosi se na primjenu te uredbe na postupke radi poništaja braka koje pokreće treća osoba nakon smrti jednog od bračnih drugova.

II – **Pravni okvir**

3. U uvodnoj izjavi 8. Uredbe br. 2201/2003 navodi se „[k]ad je riječ o sudskim odlukama o razvodu braka, zakonskoj rastavi ili poništaju braka, ova bi se Uredba trebala primjenjivati samo na raskid bračne veze i ne bi se trebala baviti pitanjima kao što su razlozi razvoda, posljedice braka na imovinska pitanja ili bilo koje druge pomoćne mjere”.

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — SL 2003., L 338, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133.) U ovom mišljenju pozivat ću se na inačicu Uredbe br. 2201/2003, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004, od 2. prosinca 2004. (SL 2004., L 367, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 67.).

4. Područje primjene Uredbe br. 2201/2003 opisano je u njezinu članku 1. stavcima 1. i 3. kako slijedi:

„1. Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

a) razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka;

[…]

3. Ova se Uredba ne primjenjuje na:

(a) utvrđivanje ili osporavanje veze između roditelja i djeteta;

(b) odluke o posvajanju, pripremne mjere za posvajanje ili poništavanje ili pobijanje posvajanja;

(c) ime i prezime djeteta;

(d) emancipaciju;

(e) obveze uzdržavanja;

(f) određivanje upravitelja imovinom ili nasljeđivanje;

(g) mjere poduzete kao rezultat kaznenih djela koja su počinila djeca.

[…]”

5. U članku 3. te uredbe, naslovljenom „Opća nadležnost”, određeno je:

„1. U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica:

(a) na čijem području:

— bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili

— su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili

— protustranka ima uobičajeno boravište, ili

— u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili

— stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka, ili

— stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin države članice o kojoj je riječ ili, u slučaju da je riječ o Velikoj Britaniji ili Irskoj, tamo imao svoj ‚domicile’;

(b) prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema ‚domicile’ oba bračna druga.

2. U svrhe ove Uredbe, ‚domicile' označava isti pojam koji označava u pravnim sustavima Velike Britanije i Irske."

III – **Glavni postupak i prethodna pitanja**

6. Činjenično stanje o kojem je riječ u ovom predmetu nije uobičajeno i dogodilo se prije nekoliko desetljeća.

7. Edyta Mikołajczyk pokrenula je 20. studenoga 2012. pred Sąd Okręgowy w Warszawie (žalbeni sud u Varšavi, Poljska) postupak radi poništaja braka Stefana Czarneckog i Marie Louise Czarnecke (rođene Cuenin), koji je sklopljen 4. srpnja 1956. pred matičarem vijećnice 16. arondismana u Parizu (Francuska). Navela je da je ona oporučna nasljednica prve supruge S. Czarneckog, Zdzisławе Czarnecke, koja je preminula 15. lipnja 1999.

8. Prema E. Mikołajczyk, brak S. Czarneckog i Zdzisławе Czarnecke, sklopljen 13. srpnja 1937. pred matičarem u gradu Poznanj (Poljska), nikada nije raskinut, zbog čega je kasniji brak koji su sklopili S. Czarnecki i Marie Louise Czarnecka odnos bigamije.

9. Taj postupak radi poništaja braka pokrenut je protiv S. Czarneckog i Marie Louise Czarnecke. Budući da je S. Czarnecki preminuo 3. ožujka 1971., imenovan mu je skrbnik za zastupanje u tom postupku, koji se pridružio zahtjevima Marie Louise Czarnecke.

10. Potonja je istaknula prigovor nenadležnosti Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalni sud u Varšavi) i zahtijevala da se tužba za poništaj proglasi nedopuštenom. Na kraju je zahtijevala da se tužba u cijelosti odbije kao neosnovana.

11. Rješenjem od 9. rujna 2013. Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalni sud u Varšavi) odbio je prigovor nenadležnosti, a nijedna od stranaka nije pobijala to rješenje.

12. Taj je sud, utvrdivši da je brak S. Czarneckog i Zdzisławе Czarnecke prestao razvodom koji su poljski sudovi proglasili 29. svibnja 1940., odbio presudom od 13. veljače 2014. tužbu za poništaj braka kao neosnovanu.

13. E. Mikołajczyk je protiv te presude podnijela žalbu Sąd Apelacyjny w Warszawie (žalbeni sud u Varšavi, Poljska).

14. U okviru ispitivanja te žalbe taj je sud izrazio sumnje u pogledu međunarodne nadležnosti poljskih sudova za rješavanje spora u glavnom postupku na temelju članaka 1. i 3. Uredbe br. 2201/2003. Sąd Apelacyjny w Warszawie (žalbeni sud u Varšavi) stoga je odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Potpadaju li postupci o poništaju braka nakon smrti jednog od bračnih drugova u područje primjene [Uredbe br. 2201/2003]?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje: obuhvaća li područje primjene Uredbe [br. 2201/2003] i postupke o poništaju braka koje pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova?

3. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo pitanje: može li se nadležnost suda u postupcima o poništaju braka koji pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova zasnivati na temeljima navedenima u članku 3. stavku 1. točki (a) petoj i šestoj alineji Uredbe [br. 2201/2003]?"

IV – **Postupak pred Sudom**

15. Zahtjev za prethodnu odluku podnesen je Sudu 17. lipnja 2015.

16. Poljska i talijanska vlada kao i Europska komisija podnijele su pisana očitovanja. Ni stranke glavnog postupka niti intervenijenti u postupku pred Sudom nisu zatražili provođenje rasprave. Sud je ocijenio da raspolaže s dovoljno informacija da donese odluku bez održavanja rasprave.

V – **Analiza**

A – *Prvo prethodno pitanje*

17. Prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita Sud primjenjuje li se Uredba br. 2201/2003 na postupke radi poništaja braka pokrenute nakon smrti jednog od bračnih drugova.

18. Na prvi pogled, s obzirom na to da u svojem zahtjevu za prethodnu odluku sud koji je uputio zahtjev u velikom dijelu preuzima činjenice koje je utvrdio Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalni sud u Varšavi), među kojima je utvrđenje da je brak S. Czarneckog sa Zdzisławom Czarneckom prestao razvodom 1940.[3], čini mi se da tužba povodom koje je postavljeno ovo prethodno pitanje vjerojatno nema osnove.

19. Međutim, to se meritorno pitanje može rješavati tek nakon što se riješi pitanje postojanja međunarodne nadležnosti poljskih sudova za rješavanje spora u glavnom postupku. Upravo je to pitanje predmet ovog zahtjeva za prethodnu odluku.

20. Prema sudu koji je uputio zahtjev, to što se prema članku 1. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 2201/2003, ona primjenjuje na građanske stvari koje se odnose na poništaj braka nije samo po sebi odlučujuće.

21. On također podsjeća da je ta uredba stavila izvan snage Uredbu Vijeća (EZ) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti i priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću za djecu obaju bračnih drugova[4]. Potonja je kao temelj imala „Konvenciju sastavljenu na temelju članka K.3 Ugovora o Europskoj uniji o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima”[5].

22. Iako su odredbe u pitanju u ovom predmetu u velikoj mjeri slične onima iz te konvencije, koje iz svojeg područja primjene ne isključuju nijednu kategoriju postupaka radi poništaja braka, sud koji je uputio zahtjev upućuje na točku 27. izvješća s objašnjenjem profesorice A. Borrás, koje je odobrilo Vijeće 28. svibnja 1998. i koje se odnosi na tu konvenciju[6], prema kojem „[k]ako bi se utvrdili kriteriji nadležnosti u bračnim sporovima nije potrebno uzimati u obzir slučajeve u kojima valjanost braka treba ispitati u okviru zahtjeva za poništaj kada je jedan od bračnih drugova, ili oba, umro jer to pitanje ne ulazi u područje primjene konvencije. Takvi se slučajevi u osnovi pojavljuju u okviru prethodnih pitanja vezanih uz nasljeđivanje. Uređuju ih međunarodni instrumenti koji se primjenjuju u tom području […] ili unutarnje pravo države, ako ona predviđa tu mogućnost”[7].

3 — Što znači da drugi brak S. Czarneckog s Marie Louise Czarneckom, koji je sklopljen 1956., nije bio nevaljan zbog bigamije.

4 — SL 2000., L 160, str. 19.

5 — SL 1998., C 221, str. 1., u daljnjem tekstu: izvješće s objašnjenjem profesorice A. Borrás

6 — SL 1998., C 221, str. 27.

7 — Danas su pitanja nadležnosti povezana s nasljeđivanjem za slučaj smrti uređena Uredbom (EU) Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL 2012., L 201, str. 107.). (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 296.)

23. Prema poljskoj i talijanskoj vladi, postupci radi poništaja braka nakon smrti jednog od bračnih drugova ne potpadaju pod područje primjene Uredbe br. 2201/2003 zato što u trenutku pokretanja takvog postupka bračna veza koja je predmet tog postupka više ne postoji zbog smrti jednog od bračnih drugova.

24. Prema tim vladama, ako je brak prestao, spor koji se odnosi na njegovo poništenje ne odnosi se načelno na pitanja statusa fizičkih osoba, nego, kao u ovom slučaju, na imovinska prava u okviru postupka nasljeđivanja.

25. Kako bi potkrijepile svoje stajalište, poljska i talijanska vlada također se pozivaju na točku 27. izvješća s objašnjenjem profesorice A. Borrás.

26. Nasuprot tomu, poput Komisije, smatram da se Uredba br. 2201/2003 primjenjuje na sve postupke radi poništaja braka, čak i ako je jedan od bračnih drugova umro, i to neovisno o mogućnosti da je taj postupak, kao u glavnom predmetu, povezan sa sporom o nasljeđivanju.

27. Suprotno onome što ističe talijanska vlada, činjenica da je predmet tužbe za poništaj u glavnom postupku brak koji je već prestao smrću jednog od bračnih drugova ne znači da taj postupak ne potpada pod područje primjene Uredbe br. 2201/2003. Naime, iako smrću brak prestaje s učinkom *ex nunc*, cilj postupka radi poništaja braka je da ga se proglasi nevaljanim *ex tunc*. Ovdje dakle može postojati interes za poništenje braka, čak i nakon njegova prestanka smrću jednog od bračnih drugova.

28. Osim toga, kao što naglašava Komisija, tekst članka 1. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003 ne ostavlja puno prostora sumnji o primjenjivosti te uredbe na postupak radi poništaja braka poput onog u pitanju u glavnom postupku. Bez dvosmislenosti, pridržaja, ili dodatnog uvjeta, tom se odredbom propisuje da se [o]va [..] uredba primjenjuje […][na] poništaj braka". Usto, postupci radi poništaja braka ako je jedan od bračnih drugova umro ne nalaze se među stvarima koje su izričito isključene iz područja primjene Uredbe br. 2201/2003 stavkom 3. tog članka.

29. U pogledu argumenata koji se odnose na točku 27. izvješća s objašnjenjem profesorice A. Borrás, podsjećam da konvencija kojoj je to izvješće priloženo ne samo nikada nije stupila na snagu nego, kao što također navodi Komisija, da profesorica A. Borrás ne pruža nikakvo objašnjenje kako bi opravdala to isključenje.

30. Štoviše, kao što primjećuje Komisija, predmet Uredbe br. 2201/2003 je pružiti građanima Europske unije visoku razinu zaštite i pravne jasnoće što se tiče sudske nadležnosti, priznavanja i izvršenja sudskih odluka u bračnim sporovima koji imaju međunarodni karakter. Ako bi se iz njezina područja primjene isključili postupci radi poništaja braka u slučaju smrti jednog od bračnih drugova, to bi dakle bilo protivno smislu i ciljevima te uredbe.

31. Zaključno, uvodnom izjavom 8. te uredbe propisuje se da „[k]ad je riječ o sudskim odlukama o […] poništaju braka, ova bi se Uredba trebala primjenjivati samo na raskid bračne veze i ne bi se trebala baviti pitanjima kao što su razlozi razvoda, posljedice braka na imovinska pitanja ili bilo koje druge pomoćne mjere".

32. Suprotno onome što tvrde poljska i talijanska vlada, u toj uvodnoj izjavi ne smatra se da se Uredba br. 2201/2003 ne primjenjuje na postupke radi poništaja braka ako je jedan od bračnih drugova, ili oba, umro. Suprotno tomu, za takve vrste postupaka utvrđuje se da se ta uredba primjenjuje samo na pitanje raskida bračne veze, a ne na posljedice braka na imovinska pitanja, kao što je nasljeđivanje, koje je uostalom izričito isključeno iz područja primjene te uredbe njezinim člankom 1. stavkom 3. točkom (f).

33. Posljedično, iako se sudska nadležnost, kako bi se u konkretnom slučaju odlučilo o valjanosti braka koji su sklopili S. Czarnecki i Marie-Louise Czarnecka, može temeljiti na Uredbi br. 2201/2003, ona se ne može primijeniti na pitanja povezana s nasljeđivanjem S. Czarneckog i njegove prve supruge, Zdzisławe Czarnecke, za koju E. Mikołajczyk navodi da je njezina oporučna nasljednica.

34. Zbog toga predlažem Sudu da na prvo pitanje odgovori da postupci radi poništaja braka pokrenuti nakon smrti jednog od bračnih drugova potpadaju pod područje primjene Uredbe br. 2201/2003.

B – *Drugo prethodno pitanje*

35. Drugim pitanjem, sud koji je uputio zahtjev pita Sud obuhvaća li područje primjene Uredbe br. 2201/2003 također i postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova.

36. S tim u vezi, sud koji je uputio zahtjev ističe da izvješće s objašnjenjem profesorice A. Borrás ne govori ništa o mogućnosti isključenja postupaka radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova. Također navodi da je doktrina nejasna jer za određene autore članak 3. Uredbe br. 2201/2003 implicitno isključuje svaku primjenu na postupke radi poništaja braka koje pokreće treća osoba, dok za druge treba priznati mogućnost primjene te uredbe kada je riječ o postupcima radi poništaja braka koje pokreće državno odvjetništvo ili treća osoba koja ima pravni interes, u kojem bi se slučaju, međutim, mogli primijeniti samo prva do četvrta alineja članka 3. stavka 1. točke (a) i članak 3. stavak 1. točka (b).

37. Poljska i talijanska vlada dijele mišljenje prema kojem se Uredba br. 2201/2003 ne primjenjuje na postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova. U prilog svojoj tvrdnji poljska vlada ističe da više temelja nadležnosti navedenih u članku 3. stavku 1. točki (a) te uredbe upućuje na uobičajeno boravište bračnih drugova, zajedničko ili odvojeno, kako bi pokazala da se pod strankama u postupku radi poništaja braka misli isključivo na bračne drugove.

38. Kao i Komisija, predlažem tumačenje vjerno tekstu članaka 1. i 3. Uredbe br. 2201/2003 koji pokretanje postupaka radi poništaja braka ne čine ovisnim o identitetu stranke koja pokreće postupak.

39. Osim toga, iako je točno da postupci u bračnim sporovima imaju osobni karakter, postoje slučajevi u kojima, kao u glavnom postupku, treća osoba može imati pravni interes i nema razloga da je se spriječi da ga istakne s obzirom na to da se taj interes ocjenjuje na temelju primjenjivog nacionalnog zakonodavstva, a ne na temelju Uredbe br. 2201/2003.

40. Činjenica da određeni temelji nadležnosti navedeni u članku 3. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 2201/2003 upućuju na uobičajeno boravište bračnih drugova nema utjecaja na odgovor koji treba dati na drugo pitanje, jer to da sud u mjestu uobičajenog boravišta bračnih drugova ima međunarodnu nadležnost u području poništaja braka ne isključuje mogućnost za treću osobu da u tom mjestu pokrene postupak u skladu s odredbama te uredbe.

41. Zbog toga predlažem Sudu da na drugo pitanje odgovori da područje primjene Uredbe br. 2201/2003 obuhvaća postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije bračni drug.

C – *Treće prethodno pitanje*

42. Trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita Sud može li se nadležnost suda u postupku radi poništaja braka koji pokreće osoba koja nije jedan od bračnih drugova zasnivati na temeljima navedenima u članku 3. stavku 1. točki (a) petoj i šestoj alineji Uredbe br. 2201/2003.

43. Prema sudu koji je uputio zahtjev, primjena tih odredaba mogla bi za učinak imati uspostavljanje nadležnosti poljskih sudova za ispitivanje valjanosti braka sklopljenog u Francuskoj samo na temelju toga što je boravište stranke koja pokreće postupak, a koja nije jedan od dvaju bračnih drugova, u ovom slučaju E. Mikołajczyk, u Poljskoj i bez ikakve veze s boravištem bračnih drugova.

44. Prema talijanskoj vladi, kriteriji iz članka 3. stavka 1. točke (a), pete i šeste alineje Uredbe br. 2201/2003 moraju se, u dijelu u kojem kao kriterij za određivanje nadležnosti suda navode uobičajeno boravište stranke koja pokreće postupak, smatrati kao da upućuju samo na bračnog druga koji pokreće postupak.

45. S tim u vezi, ona se temelji na točki 32. izvješća s objašnjenjem profesorice A. Borrás prema kojoj je izbor temelja nadležnosti koji nije uobičajeno boravište bračnih drugova bio motiviran zabrinutošću određenih država članica da se osobito ne oteža pristup pravosuđu bračnim drugovima koji su se zbog bračne krize vratili u zemlju u kojoj su imali prebivalište prije braka.

46. Poput talijanske vlade, Komisija smatra da je protivno cilju Uredbe br. 2201/2003 doslovno tumačenje odredaba u pitanju koje bi poljskim sudovima omogućilo utvrđivanje uspostavljanja međunarodne nadležnosti za odlučivanje o postupku radi poništaja braka sklopljenog u Francuskoj koji pokreće treća osoba. Prema mišljenju te vlade, nezamislivo je da je zakonodavac Unije želio da pojam „stranka koja pokreće postupak" označava treće osobe u okviru postupka radi poništaja braka ako one imaju procesnu legitimaciju na temelju nacionalnog prava. Prema mišljenju Komisije, propisi o nadležnosti koje utvrđuje ta uredba osmišljeni su da bi se zaštitili interesi bračnih drugova, a ne trećih osoba koje mogu pokrenuti takav postupak. Ako takve treće osobe imaju pravo pokrenuti isti postupak, njih vežu propisi o nadležnosti određeni u korist bračnih drugova.

47. Slažem se s tvrdnjom i argumentima talijanske vlade i Komisije.

48. Osim toga, najprije valja podsjetiti da je Sud već presudio u točki 48. presude od 16. srpnja 2009., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), da „članak 3. stavak 1. točka (a) i (b) Uredbe br. 2201/2003 predviđa više temelja nadležnosti, među kojima ne postoji hijerarhija. Svi objektivni kriteriji navedeni u tom članku 3. stavku 1. su alternativni".

49. Sud je prema tome u točki 49. te presude smatrao da „sustav podjele nadležnosti uspostavljen Uredbom br. 2201/2003 u području raskida bračne veze nema za cilj isključiti višestruke nadležnosti. Suprotno tomu, izričito je predviđeno istodobno postojanje više nadležnih sudova, a da između njih nije utvrđena hijerarhija".

50. Iz tih odlomaka proizlazi da treća osoba koja traži poništaj braka slobodno može izabrati sud pred kojim želi pokrenuti postupak među onima koji su navedeni u članku 3. stavku 1. te uredbe.

51. Iako treća, peta i šesta alineja te odredbe općenito upućuju na uobičajeno boravište protustranke ili stranke koja pokreće postupak, Sud je u točki 50. presude od 16. srpnja 2009., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), presudio da „*dok se kriteriji navedeni u članku 3. stavku 1. točki (a) te uredbe temelje s različitih aspekata na uobičajenom boravištu bračnih drugova*, kriterij naveden u istom stavku točki (b) je onaj ‚prema državljanstvu' oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, ‚prema domicilu' oba bračna druga" [8].

52. Iz naglašenog odlomka jasno proizlazi da se prema Sudu svi temelji nadležnosti navedeni u članku 3. stavku 1. točki (a) Uredbe br. 2201/2003 temelje na uobičajenom boravištu jednog ili oba bračna druga.

8 — Moje isticanje

53. Zato se, prema mojem mišljenju, peta alineja tog članka 3. stavka 1. točke (a) ne ograničava na određivanje nadležnosti suda u mjestu uobičajenog boravišta stranke koja pokreće postupak, nego dodaje da je stranka koja pokreće postupak tamo morala imati boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka. Isto vrijedi i za šestu alineju te odredbe, prema kojoj je stranka koja pokreće postupak morala imati boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka i biti državljanin države članice o kojoj je riječ.

54. Zašto bi zakonodavac Unije dodao te kvalifikacije „stranke koja pokreće postupak" ako se ne radi o jednom od bračnih drugova?

55. Zbog toga predlažem Sudu da na treće pitanje odgovori na način da se članak 3. stavak 1. točka (a), peta i šesta alineja Uredbe br. 2201/2003 ne primjenjuje na postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije bračni drug.

VI – **Zaključak**

56. S obzirom na prethodna razmatranja predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio Sąd Apelacyjny w Warszawie (žalbeni sud u Varšavi, Poljska) odgovori na sljedeći način:

1. Postupci radi poništaja braka pokrenuti nakon smrti jednog od bračnih drugova potpadaju pod područje primjene Uredbe Vijeća br. 2201/2003 (EZ) od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanima s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004 od 2. prosinca 2004.

2. Područje primjene Uredbe br. 2201/2003, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004, obuhvaća postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije bračni drug.

3. Članak 3. stavak 1. točka (a), peta i šesta alineja Uredbe br. 2201/2003, kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 2116/2004 ne primjenjuje se na postupke radi poništaja braka koje pokreće osoba koja nije bračni drug.